

njegovo delo pokazuju se kao ne-svakidašnja drama (»ako se to više može nazvati tim imenom«). Njen osnov je rekonstrukcija individualnog uzbuđenja koje je lično / autorovo) »i ne obavezuje nikoga, jer je slobodno« (»Mene uzbuđuje sama transponovana emocija umetničke konstrukcije, skoro neuhvatljiva i neizreciva, a svepri-sutna i verovatno večna«). Pisac ne krije svoja čvrsta uverenja, svoju pretencioznost, on želi da iskaže »i jedno priznanje monstrozne neskrumnosti, umetnikove, Proustove, svoje, svačije, opšteljudske«.

Rubikova kocka dramske strukture Nenada Prokića poziva na igru i reditelja i gledaoca čarolija traganja vrednija je od brzog dolaska do odgovetke (ko zna koja je ona prava?), korišćenje sopstvenih, pa i vrlo ličnih »pravila« je dozvoljeno, polazak za bilo koje strane moguć, svaki potez izgleda razumljiv. Bilo bi svakako zanimljivo (pitanje je koliko i produktivno) pozabaviti se Prokićevim delom na onaj isti način kojim on »doziva« Prusta, zamrsiti već zapletenu »pletisanku«, dočrtati još »koncentričnih krugova«. Ipak, Dejan Mijač to ne želi, njega ne zanima sama evolucija postupka, potvrda primenljivosti osobene »tehnologije« ad infinitum. Reditelj rezonuje mirno, pribrano, odustaje od »krupnih« zamaha, teži (što je opet »staromodno«) onom samo jednom »rešenju« koje pisac ima u vidu. Slediti već postojeće niti sna, ne pokidati ih, ali ih nastaviti svojom »predom«, ostaviti posmatraču-saputniku meduprostore da u njima pre »budenja« ponešto do-sanja, bez grubih medijskih »epiteta« oživeti predele (ne)stvarnog, dati im pravo na postojanje bez začudnosti, progovoriti čistim jezikom snova kao autentičnim, punopravnim, čitljivim u dubinama, to je doista najteži, ali time i najprivlačniji put u scenskoj potrazi za Prustom i Prokićem. Mijač ne beži od činjenice da mu pisac nudi »... idiosinkratičnu, preosetljivu dramu, mehanizovanu i ireverzibilnu, punu čudnog zdanja i živog nagadanja o skrivenim motivima«. Osnov rediteljskog htenja čini upravo pokušaj da se u predstavi »realizam« prizora izgradi na preosetljivosti, nagoveštaju, uzbuđenju umetničke kreacije koje je »slobodno i lično u svom jedinstvenom i neponovljivom prepoznavanju«, da u prvi plan dođe neizrecivo, nedohvatno, nepovratno, da se zanemari deskriptivno, ponište »definicije«, da se pod Nebom punim »skrivenih motiva« održi ravnoteža u hodu po krhotinama smisla. Dejan Mijač izuzetno suptilno rekonstruiše složenu arhitektoniku Sna. Privid Prustove »jave«, njegove zamisli, strepnje, strahovi, ushićenja, kule i osobe od papira, vreme uhvaćeno u zamku ispisanih rečenica, prosnevanih pejzaža, boja ili miris nekog cveta, sve to postaje blisko, jasno, živo, »vidljivo« u detalje, dakle »stvarno«, a ne tek opsena čula. I sam Marsel Prust, neumorni putnik kroz vreme, takođe »stvaran«, gotovo opipljiv, noseći sa osobom svoju »arhivu«, ispretrunani svet oniričnih prikaza i dešavanja, obreće se u realnosti Autorovog sna, prohodati svoja pitanja, progovoriti svoje čutnje. Konačno, sve će se zbiti u velikom Snu, pa opet u Snu, koji će se začas rasplnuti, kao i Stvarnost, kao ovaj vek, kao sigurna Reč i neizvesna Ljubav.

Dok razvija »strategiju« snova, reditelj sa osobitom pažnjom, vizuelnom naracijom visokog stila, »leksikom« čije bogatstvo daleko nadmašuje opseg verbalnog izraza, plete prustovsku »pletisanku« snovite zbilje. Serijom lelujavih, prozračnih slika, lako »topljivih«, koje izranjaju iz mraka ali uvek ostaju oivičene tamom i žive u nekoj čudnoj, sopstvenoj svetlosti, održava se neprekinuta tenzija »postupkom« izmenljivog »intoniranja«, variranja unutar istih semantičkih sklopova. Na svom fonu, boje su zagasiće, ali tople, pune, obrisi jasni; trajnost slike je različita, u trenutku ona počinje da bleedi, da se gubi, ustupa mesto drugoj ili se iznova obnavlja, vraća. Trepere senke što su odavno izgubile svoje materijalno ishodište, tonu između sećanja i zaborava, uzalud pokušavaju da pronađu san kome pripadaju. I likovi su samo slike u slici, lepe i bolne; Marsel Prust (veoma dobar Irfan Mensur) je titrava kontura ispunjena nemirom, slutnjom, previdnjom, vazdušasta, krhka, čevrda, prilika koju nose vetrovi vremena — snova. Impresivna i funkcionalna scenografija (Miodrag Tabački) dočarava prostranu i hladnu pogrebnu dvoranu, ali i znatno više od toga. Kada se teška vrata (uspravno postavljena mramorna ploča) otvore, ukazaće se tajnoviti ipredeli Iza, Terra incognita, Druga strana, Misteriozna bašta, Banka vremena istaloženog u vidu dugih, svetlucavih stalakita. U crnoj rupi lebdi Prustov krevet, kolevka snova, njegova soba, taj strašan vrt; odavde polaze samo jednosmerni, nepovratni putevi, ali izgleda kao da se ne odmiče daleko od početka. Šta u ovom svetu iza granice bez granice može biti vredno pažnje? Tek nekoliko sačuvanih, nesređenih, (ne)vidljivih slika (ne)izgubljenog vremena, a u njima: jedna zelena livada, ljuljaška obešena o narandžasti kesten, letnje podne i samrtno veče, Zelena knjizara koja čuva Knjigu (ne)skromnog pisca, nag plesač sa ružom u ustima, poneka reč o Ljubavi, Maladie d'amour i Molitva za Slobodu, spisateljsku pre svega, Prustova, naša, opšteljudska. To je sve. I gotovo ništa.

U pozorišnoj situaciji zasićenoj kratkim, jasnim, »oštrim«, »sadržajnim« i »istinitim« predstavama, Prokić i Mijač nude jednu visoko estetizovanu, stilizovanu, punu »čudnog zdanja i živog nagadanja«.

APEL DEMOKRATSKOJ JAVNOSTI

U vremenima društvenih i ekonomskih previranja neravnopravnost žena stalno se zataškava u ime »važnijih« problema. Položajem žene se manipuliše, one se kao rezervna armija rada po potrebi otpuštaju, mada sačinjavaju polovinu populacije čije se potrebe zanemaruju.

Predstojeći izbori otvaraju nove mogućnosti ženama da se delotvornije bore i izbore za svoje interese, a partije da obrate pažnju na zahteve žena koje čine polovinu biračkog tela. Svesna da postoji realna opasnost da budući događaji prenebregnu žensku situaciju, feministička grupa »Žene i društvo« obraća se ovim putem pre svega ženama, zatim strankama, pokretima, kao i celokupnoj javnosti:

* Zahtevamo da se poštuje osnovno pravo žena da raspolažu svojim telom, tj. da slobodno odlučuju da li će, kada će i koliko dece roditi. Nikakvi tzv. interesi Nacije, Države, Crkve ne smeju ugroziti ovo pravo, niti se smeju donositi zakoni koji uvode represivne mere u ovoj oblasti.

* Tražimo da sve profesije budu podjednako pristupačne i ženama i muškarcima. Zahtevamo da se prilikom zapošljavanja doledno opasnost da budući događaji prenebregnu žensku situaciju, feministička grupa »Žene i društvo« obraća se ovim putem pre svega ženama, zatim strankama, pokretima, kao i celokupnoj javnosti:

* Tražimo da sve profesije budu podjednako pristupačne i ženama i muškarcima. Zahtevamo da se prilikom zapošljavanja doledno opasnost da budući događaji prenebregnu žensku situaciju, feministička grupa »Žene i društvo« obraća se ovim putem pre svega ženama, zatim strankama, pokretima, kao i celokupnoj javnosti:

* Tražimo bolji položaj zdravstva, prosvete, tekstilne industrije i drugih krajnje marginalizovanih delatnosti u kojima rade pretežno žene. Poznato je naime, da žene popunjavaju one profesije koje su napustili muškarci kao neatraktivne.

Moraju se uložiti dodatni napori da se obezbedi dopunsko obrazovanje i usavršavanje žena, naročito u nerazvijenim područjima.

* Tražimo da se menja praksa patrijarhalnog obrazovanja. Treba napraviti nove programe koji od jaslica do univerziteta neće biti zasnovani na patrijarhalnoj podeli uloga i time dovesti do podređenosti žena. Zalažemo se za potpunu promenu odnosa i metoda u školama koje bi trebalo da budu organizovane na principu dijaloga, saradnje i razvijanja individualnih mogućnosti i kreativnosti, a ne kao do sada na principu hijerarhije, takmičenja i antagonizma.

* Na polju zdravstvene zaštite zahtevamo:

- humanizaciju porođaja, bolje uslove u porodilištu, pravo na porođaj u kući uz stručnu pomoć, kao i pravo na porođaj u prisustvu partnera, rođaka ili prijatelja;
- propagiranje kontracepcije i širenje mreže savetovališta za kontracepciju, pravo na odgovarajuću besplatnu kontracepciju i pravo na besplatan i bezbolan abortus.

* Zahtevamo da nasilje u porodici postane društveni problem i da se imenuju oblici ovog nasilja: silovanje u braku ili u vanbračnoj zajednici, incest, premlaćivanje žena i dece, pretnje ubistvom, psihičko zlostavljanje, ekonomsko ucenjivanje, ograničavanje kretanja.

* Zahtevamo sledeće zakonske izmene:

- određivanje alimentacije procentualno od ukupnog mesečnog prihoda automatski već prilikom razvoda braka, ubrzanje sudskog postupka, donošenje privremene mere u roku od 24 sata;
- zaštitu žrtve silovanja od svih oblika ponižavanja u postupku, kažnjavanje za silovanje u braku i vanbračnoj zajednici, izjednačavanje prava žrtve svih oblika nasilja sa pravima javnog tužioca.

* Zahtevamo da se poštuje procentualna zastupljenost žena u izvršnim telima partija i drugim izbornim telima tako da odgovara polnoj strukturi tih partija. Takođe zahtevamo odvojene izborne liste za žene i muškarce, pošto je praksa pokazala da sa zajedničkih lista uglavnom bivaju izabrani muškarci, bez obzira na sposobnosti.

Pozivamo žene—birače da bojkotuju stranke koje se ne osvrću na potrebe žena. Pozivamo sve partije da u svoje programe unesu zahteve žena kako bi bar time pokazale da žele lepše perspektive. Pozivamo svu demokratsku javnost da podrže ove zahteve.

Feministička grupa »Žene i društvo«

Polja

časopis za kulturu,
umetnost i društvena
pitanja, novi sad,
katolička porta 5,
telefon (021) 28-765

uređuju: ljubisa despotović, silvija dražić, zoran derić, petru krdu, alpar lošonc, miroljub radojković i saša radonjić * glavni i odgovorni urednik: franja petrinović * tehnički i likovni urednik: cvetan dimovski * sekretar redakcije: ljljana jokić * članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojanić (predsednik), tanja đurić, biljana cvetković, rada čupić, dušan radak, dušan mihailović, dušan patić, danica grubač, simon grabovac (delegati šire društvene zajednice), radmila gikić, radmila cvijanović-lotina, vladimir kopić, franja petrinović i čedomir keco (delegati izdavača) * izdaje nišp »dnevnik« uds, novi sad, bulevar 23. oktobra 31 * direktor nišp »dnevnik« uds: dušan tomić * osnivač: pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine * časopis finansira pokrajinski fond kulture * rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 220 * žiro račun: 65700-603-6324 nišp »dnevnik« uds, sa naznakom za »polja« [godišnja pretplata 150 dinara, za inostranstvo dvostruko] * na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73, časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga * tiraž 2.000 primeraka